

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การจัดการผลกระทบทางสังคม-วัฒนธรรมและ
สิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทอผ้า
พื้นบ้าน บ้านนาช่างใต้ เมืองน้ำตก แขวงหลวงพระบาง

ผู้เขียน

นายทองจันทร์ ถัดวิไล

ปริญญา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราภรณ์ ตั้งกิตติภรณ์

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการผลกระทบทางสังคม-วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทอผ้าพื้นบ้านของบ้านนาช่างใต้ เมืองน้ำตก แขวงหลวงพระบางโดยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการผลิตผ้าทอพื้นบ้านแบบดั้งเดิมสู่การทอผ้าตามกระแสทุนนิยม (2) ศึกษาผลกระทบทางสังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมจากกระบวนการเปลี่ยนแปลงการทอผ้าแบบดั้งเดิมสู่การทอผ้าตามกระแสทุนนิยม (3) ศึกษาแนวทางการจัดการผลกระทบทางสังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมจากกระบวนการเปลี่ยนแปลงการทอผ้าแบบดั้งเดิมสู่การทอผ้าแบบใหม่ตามกระแสทุนนิยม การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งได้อาศัยการศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ที่เป็นผู้นำและสมาชิกกลุ่มทอผ้าชาวไทร้อยละ 79 คนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนาช่างใต้ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ 3 ชุด และรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่มย่อย และการสังเกตการณ์ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ดังนี้

กระบวนการทอผ้าของชาวไทลื้อในบ้านนาช่างใต้ ได้รับการสืบทอดการทอผ้ามาจากบรรพบุรุษโดยการเรียนรู้ผ่านกระบวนการขัดเกลากายทางสังคมจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง และมีการพัฒนาตลอดมาและรูปแบบการทอที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเองอยู่ตลอดเวลาจนกลายเป็นภูมิปัญญาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง ปัจจุบันวัฒนธรรม-สังคมของชาวไทลื้อถูกกลืนโดย

วัฒนธรรม-สังคมของชาวลาว จึงทำให้การพัฒนาตลาดและรูปแบบการทอผ้าเป็นแบบผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชาวไทลื้อและชาวลาว การผลิตผ้าทอพื้นบ้านแบบดั้งเดิมได้เปลี่ยนแปลงไปสู่การผลิตผ้าทอพื้นบ้านตามกระแสนิยมที่เน้นปริมาณการผลิตและเปลี่ยนรูปแบบการใช้เทคโนโลยีตลอดจนกระบวนการตลาดสมัยใหม่ การเปลี่ยนแปลงจากกระบวนการทอผ้าแบบดั้งเดิมที่มุ่งเน้นการนำใช้ภายในครัวเรือนสู่ระบบการทอผ้าแบบแผนใหม่ที่เน้นปริมาณการผลิตเพื่อตอบสนองด้านการค้าหากำไรมากขึ้น กระบวนการผลิตที่มุ่งเน้นปริมาณผลิตภัณฑ์และเทคโนโลยีทำให้ต้องทำลายระบบนิเวศน์มากขึ้น การผลิตและการตลาดที่ทันสมัยส่งเสริมให้มีการใช้พลังงานสิ้นเปลืองเพื่อการค้าระหว่างเมืองและระหว่างประเทศมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตด้านสังคมและวัฒนธรรมดังนี้ ชุมชนมีการเติบโตเปิดสู่โลกภายนอก เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น บ้านเรือนดั้งเดิมในชุมชนถูกรื้อสร้างใหม่จากบ้านไม้เป็นบ้านปูน พัฒนาทัศนคติที่ให้คุณค่ากับการมุ่งบริโภคนิยมที่ทันสมัยและเป็นอันตรายสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ทางสังคมเปลี่ยนจากระบบเครือญาติสู่ความเป็นปัจเจกมากขึ้น ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชนมีน้อยลง นอกจากนี้การถ่ายทอดภูมิปัญญาการออกแบบลวดลายผ้าทอโดยภูมิปัญญาพื้นบ้านลดน้อยลงถูกทดแทนด้วยระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่

แม้ปริมาณการบริโภคสิ่งทอเพิ่มมากขึ้น แต่กระบวนการทอผ้าพื้นบ้านของชาวไทลื้อ บ้านนาบางได้ ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่เป็นรูปธรรมชัดเจน เมื่อเทียบกับนโยบายของภาครัฐบาลที่ให้บริษัทต่างชาติเข้าไปรับสัมปทานพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่ทำกินเพื่อการเพาะปลูกยางพารา ปลูกข้าวโพด อย่างไรก็ตาม ทำอุตสาหกรรมไม้แปรรูป กระบวนการข้อมสีฝ้ายและผ้าทออาจส่งผลให้สารเคมีตกค้างในดินและในน้ำ การเกิดมลภาวะทางอากาศ ขยะ น้ำเสีย และสารพิษส่งกลิ่นเหม็น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผู้ทอผ้าและคนในชุมชน

การจัดการผลกระทบทางสังคม-วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนหน่วยงานรัฐบาลและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและพัฒนาหัตถกรรมการทอผ้าพื้นบ้านให้เป็นอาชีพทางเลือกหนึ่งที่สำคัญของชุมชน ส่งเสริมค่านิยมแบบเศรษฐกิจพอเพียง เสริมสร้างความรู้และจิตสำนึกที่ถูกต้อง ส่งเสริมคุณค่าของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมการทอผ้าที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและผลิตภัณฑ์สีเขียว

Thesis Title

Management of Social-cultural and Environmental
Impacts from Changing Textile Production Process of
Ban Nayangtay, Mueang Numbak, Luang Phrabang
Province

Author

Mr.Thongchan Latvilai

Degree

Master of Arts (Man and Environment Management)

Advisor

Asst.Prof. Dr. Jiraporn Tangkittipaporn

Abstract

This research entitled “Management of social-cultural and environmental impacts from the changing of 1 textile production process of Nayangtay village, Numbak district, Luang Phrabang province. The study aimed to (1) study the changing of local textile production process to modern production process, (2) study the social-cultural and environment impacts from changing of local textile production process to modern production process, and (3) study the social – cultural and environment impacts solution. This research is a quality research which was studied from related document and theories as well as field data collection. Research examples were village’s key informants including 3 village leaders and 79 Tai Lue’s weaving group members living in Nayangtai village. Research instruments were comprised of 3 deep interview questionnaires. Deep interview, focus group, participating observation techniques were used for data collection. The results were as follows:

Tai Lue weaving process in Ban Nayangtai had been transferred and carried from their ancestors. The texture and models of weaving process had been developed all the time by socialized learning experiences from their ancestor from one generation to another. It is a local wisdom and Tai Lue’s identities by means of religious rituals and belief. At present, Tai Lue’s socio-culture had been assimilated by Laotian culture. Therefore, some parts of Tai Lue textiles’

texture and models were mixed between Tai Lue and Laotian cultures. The local textile production was changed from traditional to capital production which specifies more quantity and modern marketing process. The changing process encouraged more quantity of productions and modern technology to earn more profit rather than home used only. Modern production and marketing promoted energy consumption and international trading

All the changes had been impacted to socio-cultural ways of life as follow: old Tai Lue houses were rebuilt from wood house to concrete. Tai Lue's attitude was valued modernized consumerisms which damage to environment. Social relationship was changed from relative system to individuality and community solidarity was limited. Further, texture and model design transformation which was local wisdom was also reduced and substituted by modern technology.

The quantity of textile production were increased, however, Tai Lue' local textile production process in Nayangtai village had no impacts on natural resources and environment when comparing with the government policy to authorize foreign companies' forests and land concession for planting Para rubber and maize. Nevertheless, the dyeing color process and weaving process may be resulted chemical substances, water, air pollution, rubbish, polluted water, toxin and small in to the earth. These results may impact both directly and indirectly to the weavers and community.

The social-cultural and environmental impacts management for sustainable development, government and related non-government organizations should encourage and develop local textiles as a significant alternative career in the community, promote sufficiency economic values, build valid knowledge and awareness, value local wisdom and local textiles weaving culture which conserve natural resources saving and green products.